

АЛЕКСАНДАР СТОЈАНОВИЋ
(1931–1998)

Поштоване колегинице и колеге, драги пријатељи!

Доктор Александар Стојановић, професор Управног права на Правном факултету у Београду, рођен је 9. августа 1931. године у Београду, где је завршио основну школу и гимназију. Правни факултет у Београду уписао је 1951, а дипломирао је 1956. године са одличним успехом (9,50). У јесен 1956. примљен је за хонорарног асистента у Институту за упоредно право у Београду. Године 1957. добио је стипендију за последипломске студије на Правном факултету у Београду. Усмени докторски испит из државно-правне групе положио је 20. децембра 1958. године. За хонорарног руководиоца вежби за предмет Увод у право изабран је 1959, а 1960. постао је асистент за предмет Управно право на београдском Правном факултету. Докторску дисертацију под насловом „Улога управних стручњака и функционера у југословенској јавној управи – у оквиру историје и упоредног права“ одбранио је 3. јула 1964. године. По завршеном докторату, 1965. изабран је за доцента за предмет Управно право на Правном факултету у Београду.

Александар Стојановић је припадао оној генерацији наставника Правног факултета који су све своје снаге и способности посветили факултету, науци и студентима. Као млад и талентован асистент истицао се изузетно савесним и одговорним односом према својим наставним обавезама и коректним радом са студентима. Његова докторска дисертација и први радови сведоче о несумњивој способности за самостални научни рад. У расправама о теоријским питањима из нашег управног права дошао је до нових оштроумних закључака. За нарочиту је похвалу Стојановићева објективност и права научничка савесност коју је показивао у расправљању оних питања која имају везе са текућом политиком.

Стојановића је красила необична смелост да изриче критичке судове и дијагнозе о противречним политичким збивањима и актуелним питањима. При томе се искључиво ослањао на скрупулозна правила научне истине и критеријуме своје непоткупљиве савести. Зато су, често, поједине његове тезе и оцене биле у супротности са официјелним ставовима. Због тих својих критичких и јеретичких ставова Александар Стојановић је био политички дисквалификован и искључен из СКЈ. Нажалост, ова политичка осуда била је

основ и за његову стручно-педагошку дисквалификацију и удаљавање са факултета. Наиме, приликом конкурса за реизбор доцента за предмет Управно право на Правном факултету 1975. године, комисија у саставу проф. др Јован Ђорђевић, проф. др Павле Димитријевић и проф. др Драгољуб Кавран, оспорила је стручне и педагошке квалитете кандидата др Александра Стојановића. Образлажући овај став, референти су у закључку истакли: „Ставови које је заступао у својим радовима др А. Стојановић, посебно у књизи *Организација и функција јавне управе*, по начину излагања и стручног фундаирања не могу се сматрати прилогом науци Управног права. Такве ставове кандидат је заступао и у својим другим јавним иступањима и они су били оцењени као идејно супротни политичкој теорији социјализма и познатим гледиштима СКЈ. Због често демонстративног излагања таквих ставова кандидат Стојановић је искључен из чланства СКЈ.“

Аргументација овог закључка комисије веома је индикативна и представља својеврсно сведочанство о тадашњим смутним временима: „...Писац је дао читав низ произвољних закључака који нису научно основани и углавном су идејно-политички сумњиви... При томе, не показује се осетљивост за научно утврђене истине, нарочито оне које је утврдио марксизам... Неумерен и некритичан, спреман да употреби 'оштре' речи и изразе, Стојановић не пише научни рад и не даје у њему разложну научну критику, него саставља памфлет који не служи ничему и од тога наука не може имати друге користи сем што може да буде пример како не треба писати кад неко претендује да се бави науком.“

На основу овог предлога комисије и става збора научно-наставног већа, савет Правног факултета у Београду је 30. јуна 1975. године донео одлуку о престанку радног односа доцента др Александра Стојановића.

Четрнаест година касније, са отварањем процеса тзв. демократизације у Србији, с разлогом је указано да је овакво догматско обрачунавање са наставницима Правног факултета у Београду који су 70-их година слободно износили своје критичке анализе – атак на слободу мисли прокламовану Уставом. У том контексту, Правни факултет је 1989. године донео одлуку о враћању на факултет др Александра Стојановића, заједно са проф. др Михаилом Ђурићем и проф. др Костом Чавошким. Том приликом, научно-наставно веће факултета је, између осталог, констатовало следеће: „Закључак из реферата од 18. фебруара 1975. године по коме др А. Стојановић наводно не испуњава законом прописане и у пракси предвиђене услове за поновни избор у звање доцента за предмет Управно право на Правном факултету – је неоснован. Примедбе на монографију др А. Стојановића *Организација и функција јавне*

управе, на основу којих је и дат наведени закључак, нису објективне и научно засноване.“

По мом мишљењу, др Александар Стојановић је настојао да у својим научним и стручним радовима објективно излаже своје ставове и критичком анализом прати одређене теоријске концепције управног права. Посебно ваља указати да је својим критичким анализама друштвене стварности, како у историјском развоју друштва тако и у нашем савременом друштву, смело у пракси уочавао слабости примене теоријских концепција. Савремени развој нашег друштва, очигледно, потврђује низ критичких оцена које су биле изложене у његовим објављеним радовима; док многи други научни радници нису имали довољно храбрости да своје критичке оцене јавно изложе и објаве.

др Драгаш Денковић